

CHUẨN MỰC ĐẠO ĐỨC CỦA NGƯỜI CÁN BỘ LÃNH ĐẠO CHÍNH TRỊ

NGUYỄN THỊ THU HƯỜNG*

Tóm tắt: Bài viết phân tích các chuẩn mực đạo đức cần có của người cán bộ lãnh đạo chính trị ở Việt Nam hiện nay. Các chuẩn mực đạo đức cơ bản đó là: tuyệt đối trung thành với Tổ quốc, với Đảng, đặt lợi ích của quốc gia, dân tộc lên trên hết; trung thực, cần kiệm liêm chính, chí công vô tư; nỗ lực học tập, ham học hỏi, có chí tiến thủ, cầu tiến bộ; có ý thức tổ chức kỷ luật, thực hiện tốt nguyên tắc tập trung dân chủ; trọng dân, tin dân, yêu dân, gần dân, vì dân...

Từ khóa: Đạo đức, chuẩn mực đạo đức, cán bộ lãnh đạo chính trị.

Cán bộ lãnh đạo chính trị (CBLĐCT) là những người giữ vị trí quan trọng, đứng đầu các tổ chức đảng, chính quyền, các đoàn thể nhân dân trong hệ thống chính trị, có vai trò tham gia định hướng chính trị, chịu trách nhiệm chính khi quyết định những vấn đề trọng đại có ảnh hưởng đến các mặt chính trị, kinh tế, văn hóa, xã hội... Sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội (CNXH) ở nước ta, phụ thuộc rất nhiều vào sự lãnh đạo của Đảng và hoạt động tự giác của quần chúng. Trong đó, CBLĐCT có vai trò đặc biệt quan trọng và có ý nghĩa quyết định trực tiếp. Bởi vì, CBLĐCT là người định ra đường lối, chủ trương, chính sách của Đảng, Nhà nước và vận động, tổ chức nhân dân thực hiện thắng lợi các mục tiêu đề ra. Để thực hiện được vai trò đó, đáp ứng được đòi hỏi của nhiệm vụ cách mạng, CBLĐCT không chỉ cần có năng lực chuyên môn tốt, mà còn cần có phẩm chất đạo đức. Đạo đức nói ở đây là đạo

đức mới. Đạo đức mới của CBLĐCT bao gồm các giá trị đạo đức truyền thống và hiện đại; cụ thể bao gồm các chuẩn mực sau:

Thứ nhất, tuyệt đối trung thành với Tổ quốc, với Đảng, có bản lĩnh chính trị vững vàng, tin tưởng vào sự nghiệp đổi mới, vào con đường đi lên CNXH; phấn đấu tích cực góp phần vào sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa (CNH, HĐH) đất nước, đi đầu trong đấu tranh với những biểu hiện suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống. Phẩm chất này là cái gốc của người cán bộ nói chung, người CBLĐCT nói riêng; là chuẩn mực, giá trị cao nhất về đạo đức cách mạng của người CBLĐCT.

CBLĐCT phải tuyệt đối trung thành với mục tiêu, lý tưởng của Đảng; phải có thái độ chính trị rõ ràng và bản lĩnh

(*) Tiến sĩ, Trường Đại học Khoa học xã hội và Nhân văn, Đại học quốc gia Hà Nội.

chính trị vững vàng, tán thành con đường XHCN ở nước ta, kiên trì chủ nghĩa Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh. Họ phải luôn tỉnh táo, không sa vào cạm bẫy của địch, không mắc mưu các thủ đoạn diễn biến hòa bình của chủ nghĩa đế quốc; không chấp nhận đa nguyên chính trị, đa đảng đối lập; giữ vững sự lãnh đạo của Đảng, trung thành với đường lối cách mạng Việt Nam, tham gia tích cực vào công cuộc đổi mới; tỏ rõ lập trường kiên quyết chống bảo thủ, trì trệ, cơ hội, xét lại, gương mẫu đi đầu trong cuộc đấu tranh với những biểu hiện suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống.

Số liệu điều tra của một nghiên cứu khoa học về phẩm chất đạo đức cần có của CBLĐCT cấp tỉnh đã cho kết quả sau: 94,8% người được hỏi lựa chọn phẩm chất trung thành với lý tưởng của Đảng (các phẩm chất được liệt kê: trung thành với lý tưởng của Đảng, lòng yêu nước, lòng dũng cảm, tính khiêm tốn, tinh thần dân chủ, lòng nhân ái)⁽¹⁾. Những người lựa chọn phẩm chất này cho rằng, với cương vị lãnh đạo, với trách nhiệm trước nhân dân, nếu CBLĐCT không tuyệt đối trung thành với lý tưởng của Đảng, không trung thành với Tổ quốc, họ không thể hoàn thành nhiệm vụ được giao, dễ sa ngã, dễ tham nhũng, gây hại không nhỏ cho xã hội.

Tuyệt đối trung thành với mục tiêu, lý tưởng của Đảng ở mỗi người CBLĐCT là biểu hiện cao nhất sự kiên

định cách mạng và tính nhân văn cao cả. Bởi, Đảng không có mục tiêu, lý tưởng nào khác ngoài mục tiêu, lý tưởng đấu tranh cho hạnh phúc của con người, xây dựng xã hội dân chủ, công bằng, văn minh. Tuyệt đối trung thành với Tổ quốc, với mục tiêu, lý tưởng của Đảng đòi hỏi người CBLĐCT không ngần ngại chấp nhận hy sinh bảo vệ con người, bảo vệ nhân dân, chống lại những hành vi "phi nhân tính"; dũng cảm nhìn thẳng vào sự thật, đấu tranh bảo vệ cái đúng, chống lại cái sai, không vì lợi ích, địa vị cá nhân, không sợ hãi trước bất cứ sự đe dọa, ép buộc, hoặc áp đặt cá nhân độc đoán nào.

Tuyệt đối trung thành với Tổ quốc, với lý tưởng của Đảng là điều kiện tiên quyết hình thành những tình cảm tốt đẹp, cao cả, nhiệt huyết cách mạng, tình cảm và ý chí cách mạng của CBLĐCT. Đó là những phẩm chất cần thiết để người CBLĐCT không ngừng phấn đấu cho sự nghiệp chung, phấn đấu đẩy mạnh công cuộc đổi mới, tham gia tích cực vào sự nghiệp CNH, HĐH đất nước, đóng góp trí tuệ, sức lực, tài năng cho việc xây dựng một xã hội dân chủ, công bằng, văn minh.

Thứ hai, đặt lợi ích của quốc gia, dân tộc lên trên hết; chống chủ nghĩa cá nhân, chủ nghĩa quan liêu, tư tưởng

⁽¹⁾ Nguyễn Thế Kiệt (2005), *Đạo đức người cán bộ lãnh đạo chính trị hiện nay - Thực trạng và giải pháp*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, tr. 185.

cục bộ bè phái và các biểu hiện cơ hội, thực dụng vì lợi ích cá nhân, “lợi ích nhóm”. Sẵn sàng hy sinh lợi ích cá nhân vì lợi ích chung của Đảng, Nhà nước và nhân dân.

Chủ nghĩa tập thể đòi hỏi mọi người gắn bó đoàn kết để tạo nên sức mạnh to lớn của cách mạng. Sự đoàn kết gắn bó chặt chẽ đó phải đi liền với sự tôn trọng cá nhân, không lấy danh tập thể coi thường cá nhân, sáng kiến cá nhân, xâm phạm nhân cách cá nhân... Chủ nghĩa tập thể tạo điều kiện thuận lợi đúng hướng cho sự phát triển tiến bộ của cá nhân, cho sự tự do sáng tạo cũng như phát triển cá tính, nhân cách phong phú của mỗi con người.

Trong sự nghiệp đổi mới của đất nước, mối quan hệ giữa cá nhân và tập thể phải được kết hợp và giải quyết một cách hài hòa giữa quyền lợi và nghĩa vụ, lợi ích cá nhân và lợi ích tập thể theo phương châm "mỗi người vì mọi người, mọi người vì mỗi người". Phải kiên quyết chống lại chủ nghĩa cá nhân, vì nó là thứ bệnh rất nguy hiểm đẻ ra hàng loạt những căn bệnh khác như: tham ô, hối lộ, hủ hóa, đặc quyền, đặc lợi, lãng phí, công thần địa vị, kéo bè, kéo cánh, vô tổ chức, vô kỷ luật, cơ hội, xu nịnh, bợ đỡ, quan liêu, cửa quyền, hách dịch, gia trưởng, độc đoán chuyên quyền, ức hiếp quần chúng, xa quần chúng, xa thực tế, vô trách nhiệm, bảo thủ, trì trệ...

Thứ ba, trung thực, cần kiệm, liêm chính, chí công vô tư. CBLĐCT khi có

đạo đức cách mạng, thì sẽ đứng vững như cây tùng, cây bách trước phong ba bão táp. Họ không bị cám dỗ, gục ngã bởi quyền lực và sự cám dỗ của đồng tiền trong nền kinh tế thị trường. Họ thực hành cần, kiệm, liêm, chính, nêu cao tinh thần trách nhiệm, ý thức tổ chức, kỷ luật, giữ gìn kỷ cương phép nước trong lãnh đạo và chỉ đạo tổ chức thực hiện các chủ trương, chính sách của Đảng, pháp luật của Nhà nước. Họ chí công vô tư, giữ gìn lối sống lành mạnh, trong sạch, giản dị, nêu gương sáng về đạo đức để quần chúng noi theo. Mặt khác, họ sáng suốt trong việc lựa chọn, bố trí, sắp xếp, cân nhắc, đề bạt cán bộ trong đơn vị, địa phương mình phụ trách; chọn đúng những người thật sự có đức, có tài để giao việc, loại trừ những phần tử cơ hội, vụ lợi, xu nịnh, chạy chức, chạy quyền ra khỏi bộ máy công quyền; từ đó, làm cho đội ngũ cán bộ trở nên trong sạch, vững mạnh, hoàn thành xuất sắc mọi nhiệm vụ được giao.

Chủ tịch Hồ Chí Minh thường nhắc nhở cán bộ, đảng viên phải: cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư. "Cần" là cần cù trong lao động, biết khuyến khích và giúp đỡ người khác làm tốt công việc. "Cần" trong giai đoạn hiện nay còn phải là tích cực, chủ động, sáng tạo trong công việc được giao, mang lại hiệu quả cao trong công việc mình đảm nhiệm. "Kiệm" có nghĩa là không hoang phí thời gian, của cải của mình và của nhân dân. Tiết kiệm thời

gian, tiết kiệm trong sản xuất để mang lại hiệu quả sản xuất cao. Tiết kiệm trong đời sống, trong sinh hoạt, tránh xa hoa, lãng phí của cải của cá nhân, gia đình và xã hội. "Liên" là không tham ô, là tôn trọng tài sản của công dân và của nhân dân. Muốn xây dựng thành công CNXH, trước hết người CBLĐCT phải là tấm gương về "liên", không bị sa vào các thói hư, tật xấu như tham ô, móc ngoặc, hối lộ, tư lợi bất minh... "Chính" là thẳng thắn, trung thực, làm theo lẽ phải, đấu tranh chống sự giả dối, cơ hội, lợi dụng chức quyền làm việc bất minh; không vụ lợi, không để cho người thân lợi dụng quyền hạn và ảnh hưởng của mình để trục lợi. "Chí công vô tư" có nghĩa là quyền lợi của mọi người bao giờ cũng gắn với lợi ích xã hội; hoạt động của cá nhân phải trên cơ sở nền tảng của xã hội, vì lợi ích xã hội; mọi người phải lấy lợi ích chung của tập thể, của quốc gia, của dân tộc đặt lên trên lợi ích cá nhân mình.

Thứ tư, nỗ lực học tập, ham học hỏi, có chí tiến thủ và cầu tiến bộ; chủ động, sáng tạo, dám nghĩ, dám làm, dám chịu trách nhiệm. Công cuộc đổi mới của nước ta là sự nghiệp to lớn và khó khăn, điều đó đòi hỏi mọi CBLĐCT phải ra sức học hỏi để nắm vững kiến thức, mà trước hết là kiến thức trong lĩnh vực hoạt động của mình. Đảng coi việc nỗ lực học tập, cầu tiến bộ của cán bộ là một phẩm chất quan trọng của đạo đức cách mạng. Cho nên: "Học tập là nghĩa

vụ bắt buộc đối với mọi cán bộ, đảng viên và phải được quy định thành chế độ. Lười học tập, lười suy nghĩ, không thường xuyên tiếp nhận những thông tin mới, những hiểu biết mới, cũng là biểu hiện của sự thoái hóa"⁽²⁾. Nếu người CBLĐCT ngại học tập, tự thỏa mãn với những tri thức đã có, thì họ sẽ lạc hậu, trì trệ, không đủ khả năng để lãnh đạo quần chúng nhân dân. Do đó, đòi hỏi người CBLĐCT phải là người có kiến thức rộng và sâu, hiểu được nhân tình thế thái, ít nhất trong phạm vi lãnh đạo của mình.

CBLĐCT phải có tư duy độc lập, tự chủ, sáng tạo, nhạy bén với cái mới; biết tôn trọng và phân tích một cách chuẩn xác những ý kiến khác nhau (kể cả những ý kiến không cùng quan điểm với mình) để có cách xử lý đúng.

CBLĐCT phải có khả năng dự báo tình hình phải có khả năng cảnh báo, đặc biệt là cảnh báo về hậu quả tiêu cực của một quyết sách nào đó. Họ phải là người có khả năng tác động mạnh đến hành vi của những người cấp dưới, có khả năng thuyết phục cấp dưới, biết đàm thoại một cách văn hóa để biến quyết định của mình thành sự tự quyết định của những người thực hiện. Khi đó, người thực hiện sẽ có một tinh thần tự nguyện, phát huy sức sáng tạo trong việc thực hiện quyết định của người lãnh đạo.

⁽²⁾ Đảng Cộng sản Việt Nam (1997), *Nghị quyết Hội nghị Ban Chấp hành Trung ương lần thứ Hai khóa VIII*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, tr. 141.

Bên cạnh đó, CBLĐCT cần có khả năng nghiên cứu và tổng kết thực tiễn, tham gia xây dựng đường lối, chính sách, pháp luật của Đảng và Nhà nước, biết thuyết phục, tổ chức nhân dân thực hiện thành công chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước; có ý thức và khả năng đấu tranh bảo vệ quan điểm, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước.

Thứ năm, có ý thức tổ chức kỷ luật, thực hiện tốt nguyên tắc tập trung dân chủ, phát huy dân chủ đi đôi với giữ nghiêm kỷ cương trong tổ chức cơ quan đơn vị, luôn luôn tự phê bình và phê bình, bảo vệ sự thống nhất, đoàn kết trong Đảng như con người của mắt mình.

Người CBLĐCT có đạo đức cách mạng là người có ý thức tổ chức kỷ luật cao, không độc đoán cá nhân, không đặt mình cao hơn tổ chức, không đứng ngoài kỷ luật. Ý thức tổ chức kỷ luật của người CBLĐCT phải được thể hiện cả trong suy nghĩ lẫn trong hành động, cả trong cách nói lẫn trong giao tiếp, ứng xử hàng ngày; đồng thời, phải được thể hiện ở ý thức tự phê bình và phê bình cao. CBLĐCT phải gương mẫu chấp hành nghị quyết, chỉ thị, quyết định, sự phân công, điều động của tổ chức; hết lòng chăm lo xây dựng và tăng cường đoàn kết nội bộ; quan tâm đến đời sống vật chất, tinh thần của quần chúng; kiên quyết đấu tranh chống lại mọi biểu hiện tiêu cực của những phần tử thoái hóa, biến chất, quan liêu, tham nhũng, lãng phí, độc đoán, chuyên

quyền; giữ vững nguyên tắc tập trung dân chủ, tập thể lãnh đạo, cá nhân phụ trách để tạo nên sự thống nhất ý chí và hành động trong Đảng, trong bộ máy nhà nước, trong các tổ chức của hệ thống chính trị; kiên quyết đấu tranh chống các biểu hiện chia rẽ, bè phái, gây mất đoàn kết trong nội bộ và nhân dân. Trong công cuộc đổi mới hiện nay, người CBLĐCT phải nêu cao tinh thần sáng tạo, song điều đó không có nghĩa là vượt qua các nguyên tắc, vi phạm các quy chế của Đảng.

Như vậy, phẩm chất đạo đức của CBLĐCT thực chất và trước hết là tình cảm đối với cách mạng, là ý chí quyết tâm hoàn thành nhiệm vụ. Đó là trách nhiệm đem lại lợi ích cho đất nước, cho nhân dân, cho tất cả mọi người. Tuy nhiên, đạo đức cách mạng không phải trên trời rơi xuống, không phải là bẩm sinh, mà phải rèn luyện, học tập, tu dưỡng. Bởi vì, muốn chiến thắng chủ nghĩa cá nhân, xây dựng đạo đức cách mạng, trước hết phải có ý thức tự giác, tu dưỡng bền bỉ suốt đời.

Thứ sáu, trọng dân, yêu dân, tin dân, gần dân, học dân và vì dân. Người CBLĐCT phải thật sự tôn trọng quyền làm chủ của dân, sâu sát, cởi mở với dân, nói được dân nghe để tuyên truyền, giải thích các chủ trương, chính sách của Đảng, Nhà nước và nghe được dân nói, để tiếp thu ý kiến, nguyện vọng chính đáng của dân. Người CBLĐCT thật sự quan tâm đến đời sống vật chất và tinh thần của dân, phải

đặt mình vào vị trí của dân để kịp thời giải quyết những khiếu nại, tố cáo của dân thuộc trách nhiệm và thẩm quyền của mình; đồng thời, kiểm tra, đôn đốc cấp dưới giải quyết những vấn đề thuộc trách nhiệm và thẩm quyền của họ một cách dứt điểm, không để xảy ra tình trạng đùn đẩy trách nhiệm, dây dưa kéo dài, làm cho dân thất vọng và bất bình. Từ đó, làm cho dân tin, dân phục, dân yêu vì dân thấy rõ họ thật sự là công bộc của dân, vì dân mà phục vụ, chứ không phải là những “ông quan cách mạng” như bọn quan lại thời kỳ thực dân, phong kiến, đè đầu, cuỡi cổ dân, chỉ lo sao cho “vinh thân, phì gia”, còn dân thì “sống chết mặc bay, tiền quan bỏ túi”. Nói cách khác, có yêu dân, có tin dân, có trọng dân, CBLĐCT mới hết lòng hết sức phục vụ nhân dân, mới tìm mọi cách phát huy sức mạnh trí lực, nhân lực và tài lực của nhân dân, mới tích cực lắng nghe ý kiến của nhân dân, gặp việc khó phải bàn bạc với dân, kiên quyết đấu tranh với những người vi phạm quyền làm chủ của nhân dân. Có gần dân, CBLĐCT mới truyền đạt, giảng giải cặn kẽ cho dân về các đường lối của Đảng, chính sách và pháp luật của Nhà nước, chủ trương của địa phương; mới nắm bắt kịp thời tâm tư, nguyện vọng và sáng kiến của nhân dân để đề ra các chủ trương, biện pháp phù hợp. Đồng thời, có học hỏi dân, CBLĐCT mới mở mang, làm giàu thêm hiểu biết của mình bằng trí tuệ sáng tạo và kinh nghiệm phong phú của nhân

dân. Thực tế không thiếu những cán bộ không chịu tu dưỡng, rèn luyện, luôn giữ thói quan liêu, hách dịch, gia trưởng sau khi được tham gia cơ quan nhà nước, khi có chức quyền thì trở thành người xa dân, coi thường dân, xem dân là những người hiểu biết kém mình và tự cho mình quyền hạc sách dân, quát nạt, dọa dẫm dân. Mọi thành công của CBLĐCT đều là nhờ công sức của nhân dân. Nếu tách rời nhân dân thì CBLĐCT không thể nào lập được công trạng. Sâu xa hơn, mỗi CBLĐCT cần khắc sâu điều đơn giản: nhờ có nhân dân thì mình mới trở thành cán bộ; nhân dân bầu ra mình, trả lương nuôi mình, ủng hộ mình trong mọi công việc; không "trọng" dân, tức là đã phản bội người đã bầu mình, nuôi mình.

Không ai được phép chủ quan cho rằng đạo đức của mình là đủ, hoặc tự mãn rằng, hiểu biết của mình là cao siêu, để không học tập nâng cao trình độ và không tu dưỡng đạo đức thêm nữa. “Ngọc càng mài càng sáng, vàng càng luyện càng trong”⁽³⁾. Do vậy, người cán bộ cách mạng nói chung, người CBLĐCT nói riêng phải không ngừng học hỏi, tu dưỡng đạo đức để hội tụ được cả hai phẩm chất cơ bản là đức và tài. Có như vậy, họ mới đảm đương được nhiệm vụ cách mạng mới trong điều kiện mới ở Việt Nam hiện nay.

⁽³⁾ Hồ Chí Minh (2000), *Toàn tập*, tập 9, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, tr. 293.

